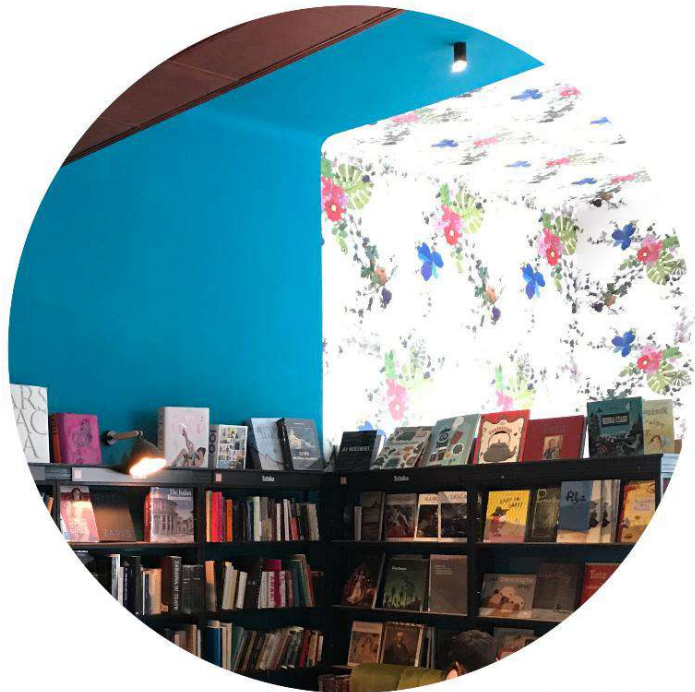

Елитарно и алтернативно

Сн. Иван Петров
Худ. оформление: Таня Дечева, Николай Генов

INTERTEKSTUALNI SUSRETI: SPLIN I NJEGOVE MANIFESTACIJE U DISOVOJ I BODLEROVOJ POEZIJI¹

Jovana Golubović

Univerzitet u Nišu

U radu se sa tematskog i leksičkog stanovišta posmatraju intertekstualni susreti u poeziji srpskog pesnika Vladislava Petkovića Disa i francuskog pesnika Šarla Bodlera. Dis je srpsku poeziju XX veka oslobodio okova tradicije i formalizma udahnuvši joj novi pesnički zanos: makabristički pesimizam, setu, žal, prolaznost, bol, raspadanje, smrt. Bodler je još sredinom XIX veka sa svojom zbirkom *Cveće zla* postavio moderno shvatanje poezije i lepote kao nešto što izvire iz ružnog i nakaznog (*estetika ružnog*). Budući da je motiv splina sveprisutan u poeziji Disa i Bodlera posebna pažnja je posvećena intertekstualnim relacijama njegovih različitih manifestacija koje su zasnovane na pesimizmu i pretvaranju poezije u sliku duše. Stoga, cilj ovog rada je pokazati sličnosti i pre svega razlike između manifestacija splina u poeziji ova dva pesnika.

Ključne reči: Dis; Bodler; poezija; splin; intertekstualnost

This paper examines the intertextual encounters between poetry of a Serbian poet, Vladislav Petković Dis, and French poet, Charles Baudelaire from a thematic and a lexical perspective. What Dis did was to liberate the Serbian poetry of the 20th century from its shackles of tradition and formalism by instilling it with a novel poetic impulse: gruesome pessimism, melancholy, sorrow, transience, pain, disintegration and death. Around the middle of the 19th century, with his volume *The Flowers of Evil*, Baudelaire had already defined the modern understanding of poetry and beauty as something that springs out of the ugly and the hideous (*aesthetics of ugliness*). The motif of the spleen being ubiquitous in the poetry of Dis and Baudelaire, we dedicate particular attention to intertextual relations of the spleen's different manifestations that are based on pessimism and the conversion of poetry into a reflection of a poet's soul. Therefore, the intention of this work is to show the similarities and, above all, the differences between the manifestations of the spleen in the poetry of these two poets.

Keywords: Dis; Baudelaire; poetry; spleen; intertextuality

1. Dis i francuski modernizam

Nedovoljno obrazovan², sa slabom veštinom stihovanja, Vladislav Petković Dis je između svoje dvadesete i tridesete godine počeo da piše poeziju. Nasumice, vođen svojim osećanjima i

---

¹ Mentor: Vladimir Đurić, MA

duševnim stanjima stvarao je potpuno novu književnost za srpske čitaoce. Zbog oskudnog obrazovanja i makabrističkog zanosa koji dominira u njegovim pesmama, taj ukleti pesnik, *le poète maudit*, je pretrpeo mnogobrojne kritike pre svega Jovana Skerlića³. Iz istog razloga, Dis nije mogao da pretrpi uticaj francuskog pesnika Bodlera sa čijom poezijom je njegova ostvarivala intertekstualne veze, jer on nije znao francuski jezik. Dis ga nikada, pa čak ni u izgnanstvu, nije naučio. Međutim, neosporno je da Disova poezija ostvaruje neke intertekstualne veze sa Bodlerovom poezijom, na tematskom i leksičkom nivou.

Kako Dis nije bio kadar da čita Bodlera u originalu, a *Srpski književni glasnik* je tek 1932. i 1933. godine objavio prevod tek ponekih pesama iz Bodlerove zbirke *Cveće zla*, Dis se nije mogao upoznati sa Bodlerovim pesmama, jer je Dis svoju zbirku *Utopljene duše* objavio dvadeset godina ranije. Ali, neki teoretičari navode da je Disa sa Bodlerovom poezijom upoznao Sima Pandurović usmeno mu prevodeći Bodlerove stihove za kafanskim stolom⁴.

Disove prirodne sklonosti su ga usmeravale ka bodlerovskom pesimizmu, boli, melanholiji, tuzi, patnji, utučenosti, svemu onome što je kod Bodlera nazvano splinom. Tako je Dis svoj pesimistički pogled na svet poistovetio sa Bodlerovim pesimizmom. Međutim, Disova poezija „sa osećanjem truleži, mrtvačkog pokrova, raspadanja materije, nema antisocijalnih i antiživotnih tendencija, već je dokumenat jednog pesničkog ličnog života koji se muči u stalnom predosećanju smrti i zle kobi“ (Popović 1972: 317). Dakle, zbog sveprisutnog pesimizma, bola, patnje, sete, raspadanja, truleži, smrti, njegova poezija nije ni demonska ni sotonska, već čisto pesničko proživljavanje patnje. Nepravедno je reći da se Dis poveo za književnom modom i bodlerizmom, on je „živeo u hipnozi svojih pesničkih osećanja“, „osećao tajnu smrti koja će zahvatiti sve što mu je drago“, on je bio „najviše pesnik, u najbolnijem smislu te reči“ (Popović 1972: 318). Dis je, dakle, srpsku poeziju XX veka oslobodio okova tradicije i formalizma udahnuvši joj novi pesnički zanos: makabristički pesimizam, setu, žal, prolaznost, bol, raspadanje, smrt, tj. sve ono što je Bodler još sredinom XIX veka uveo u književnost sa svojom zbirkom *Cveće zla*. To moderno shvatanje poezije i lepote kao nešto što izvire iz ružnog i

---

² Dis nikada nije ni maturirao, uprkos želji da završi prava i da radi u državnoj službi.

³ Skerlić je kritikovao pre svega Disovu boemiju nazivajući je lažnim modernizmom. Neki su dokazivali da je Disova poezija rezultat mentalnog oboljenja. Prema V. Gligorić, „Dis je označen kao čovek u bunilu, plagijator, balkanski dekadent, palanački romantičar, destruktivni tip, koji može da pomete pravi književni talenat, čija poezija svojim pogrebnim zvucima može da priguši ratnički i osvetnički poklič jednog pokoljenja“ (Gligorić 1972: 310).

⁴ Na to ukazuje R. Konstantinović navodeći da je Dis „sigurno zavideo Panduroviću, dok mu je ovaj prevodio, u nekoj kavani, Bodlera, Poa ili Verlenu, na njegovoj kulturi, i koji nije imao kulturu ali je imao ovu *l'essence divine*...“ (Konstantinović 1983: 146).

nakaznog (*estetika ružnog*) uvedeno je u srpsku poeziju po ugledu na Bodlera, ali kao saznajni domen jednog čoveka koji nam to predstavlja neograničenom iskrenošću. Prema J. Novaković, „kad se sve to uzme u obzir, može se reći da je intertekstualnost Disove poezije u velikoj meri tipološke prirode, da sličnosti između nekih njegovih i nekih Bodlerovih pesama ishode iz nekih tipoloških povezanosti koje postoje među evropskim književnostima, ali i iz izvesnih Disovih prirodnih sklonosti koje ga usmeravaju ka bodlerovskim temama i stvaraju uslove za nastanak „nesrećne“ svesti o rascepu između želja i mogućnosti, između žudnje za apsolutnim i relativnosti egzistencije u kojoj ta žudnja ostaje večno nezadovoljena“ (Novaković 2004: 34). Iz te nezadovoljene žudnje za apsolutnim proizilazi melanholija, nezadovoljstvo, utučenost, splin.

2. Splin i njegove manifestacije

Nemoguće je osporiti prisutnost splina u Disovoj kao ni u Bodlerovoj poeziji. U Bodlerovoj zbirci *Cveće zla* čitav jedan ciklus je nazvan „Splin i ideal“, a čak četiri pesme nose naslov „Splin“. Termin splin pronalazimo i u Disovoj pesmi „Raspadanje“: „Ja danas ne znam za noći umorne, / K'o ni za dane prekrivene splinom“. Postoji čitava terminologija koja se kod Bodlera vezuje za splin: lešina, strvina, otrov, zadah, smrad, larve, mrcina, crvi, demon, čamotinja, bezdan, jesen, grobnica, bol, čama, jad, raka, Smrt, studen, ponor, skelet... Posmatrajući reči kojima se u Disovoj poeziji predstavlja splin, dolazimo do zaključka da je ova intertekstualna veza i te kako značajna: tamnica, grob, mraz, pokrov bola, zavesa plača, truli ogrtač, crvi, mrtvačke pege, vlaga, zima, roptanje, jesen, sahrana, groblje, igre mrtvih, avetinjâ kolo, jauk, smeh kostura, vetar greha, zadah truo, raspadanje, razvrat, orgije... Ova intertekstualna veza se u Disovoj poeziji utemeljila, pre svega, na njegovom duševnom stanju, pesimizmu i tome što je „posmatrao i promišljao svet kao tamnicu, teskobu i težinu“ (Andrejević 2005: 31). Tu ukletost i teskobu Dis ističe u pesmi „Kob“. Zla kob je njegova životna situacija, „položaj došljaka u gradu, a kasnije i pravoga izgnanika koji će umreti mučeničkom smrću, ali i njegov pesnički talenat koji ga udaljava od vladajuće parnasovske poezije i usmerava ka drugačijim pesničkim postupcima koje njegovi savremenici nisu kadri da shvate, a pre svega njegov temperament i nedostatak životnog elana zbog koga delanje zamenjuje neodređena čežnja za daljinama ili utonjavanje u melanholično raspoloženje i čamotinju“ (Novaković 2004: 35). Kod Bodlera to je nemogućnost, nedostatak snage i volje da svoj boemski, haotičan život dovede u

red. On je kao i Dis bio jedan od *les poètes maudits* koji je bio prozivan šarlatanom, ludakom, propalicom. Dakle, očigledno je da je splin kod ova dva pesnika bio uzrok mračne, bolne, pesimistične i makabristične poezije.

„Pogled“ i „duh“ koji prate Disa, „teret“ koji potajno nosi, „senke mrtvih vremena“ koje „se svuda kreću“, to je onaj Bodlerov „Demon“ koji ga stalno drži, „grobница prava“ „ko poklopac nebo teško“ što ga pritiska. To je ono što Dis i Bodler nazivaju splinom prikazanim kroz mračne slike koje se podudaraju i jednako predstavljaju ono što muči, tišti i mori njihove duše. Međutim, ove dve poezije ne podudaraju se samo po tome što predstavljaju sliku pesnikove duše koja je preplavljena splinom, niti po čitavom nizu termina koji se provlače i ponavljaju kroz pesme, već i po sličnim, pa čak i istim naslovima pesama: „Pijanstvo“ – „Opijajte se“, „Himna“ – „Himna“, „Kob“ – „Zla sreća“, „Pogreb“ – „Sahrana“, „Raspadanje“ – „Razaranje“, „Jesen“ – „Jesenja pesma“, „Nirvana“ – „Čežnja za ništavilom“. Intertekstualni susreti ostvareni između ove dve poezije se ogledaju i u slikama kojima se manifestuje splin: Dosada (*l'Ennui*), prolaznost (*la fugacité*), Smrt (*la Mort*), raspadanje (*la décomposition*), žena (*la femme*).

2.1. Dosada (*L'Ennui*)

Jedna od manifestacija splina, teskobe koju pesnik oseća, jeste upravo Dosada, čama (*l'Ennui*). Ona nije svakodnevna i banalna posledica besposlice i lenčarenja, već dosada koja izjeda čoveka iznutra i koja od razumnog čoveka pravi senku koja korača i utvaru koja misli (Legras 1934: 256). Ova dosada nije ni romantičarska svetska bol (*mal du siècle*), kolektivna teskoba koju oseća čitava nacija, već je to seta koja se javlja usled opšteg zaborava i raspadanja zanosa, osećanja i misli. U Disovoj pesmi „Poseta“ „dosada preko svega mili, tiska“, ona ubija svaku čar, i ne ostavlja „nigde ičeg da se žali, da se iska“: „Uvek jedno isto ponavlja se, eto, / Monotono, tromo, bez ikakva cilja; / I otkuda, zašto, čemu zima, leto, / Dani, zvezde, zemlja, čovek, kamen, bilja. / Uvek jedno isto, uvek isto, jedno!... / Odvratnost se širi životom i smrću, / Odvratnost se širi jezivo i ledno / I pada, pritiska, a magle se zgrću“. To je život, gde se sve vrti u krug, koji pritiska i muči. Dis spominje čamu i u pesmi „Pijanstvo“: „I želeći da se zaklonim od srama / pijem, i zaželim da sam pijan dovek; / tad ne vidim porok, društvo gde je čama, / tad ne vidim ni stid što sam i ja čovek“. Pesnik se u momentu kada je ophrvan dosadom ili drugim oblikom splina, često okreće vinu i u opijenosti traži beg od tog parazita koji ga izjeda.

Kada pomene vino, „porok“, „društvo gde je čama“, „stid“, čitalac se odmah seća Bodlerove uvodne pesme „Čitaocu“ u kojoj evocira sramne poroke, „nargile“, „čamu“ kao „čudovište“, zatim i najniže slojeve društva („siromah bludnik“, „grdobe“), za koje bismo mislili da nema gorih sve do obrta u preposlednjoj strofi: „Grđeg gada ima, gnusnijeg sto puta“ koji bi mogao „I u jednom zevu sav svet da proguta; / To je Čama“. Dakle, Dosada, Čama, je unutrašnji nemir pesnika pred monotonošću, raspadanjem, glupošću, zabludom, niskim moralnim vrednostima društva, protiv čega on pokušava da se izbori, ali bezuspešno.

2.2. Prolaznost (*La fugacité*)

Proklinjući poroke kojima se predaje, Bodler nestrpljivo čeka da ga vreme koje prolazi konačno oslobodi tog „Demona“. Ali, upravo to vreme koje nezaustavljivo teče i čini nas sve bližim smrću predstavlja još jednu manifestaciju splina koji muči Bodlera. U pesmi „Sat na tornju“, sat je predstavljen kao „bog kobni, bez milosti“ koji „svaki tren komad slasti ti otkida,/ što čoveku sudba za sav vek dariva“. Svaki sekund koji prođe lagano šapće: „Sećaj se! – Sad brzo proteče / I glasom insekta: ja sam Nekad, reče, / Moja gadna surla sav ti život siše!“ Vreme, dakle, nemilosrdno prolazi i svaka sekunda koja proleti nam se ruga podsećajući nas da je ona već pošla i da je ona već sada „Nekad“. To „Nekad“ koje čine mnoštvo minulih sekundi će na tasu terazija vremena učiniti da sa druge strane izroni Smrt.

Bodler se bori protiv vremena i u pesmi „Neprijatelj“ i jadikuje: „Vreme život ždere, mrvli, / a dušmanin mračni, što po srcu rije, / snaži se od naše izgubljene krvi“.

Ovo osećanje prolaznosti je izraženo u Disovoj „Staroj pesmi“ u kojoj on priznaje da više nema snage da se bori sa vremenom koje mu lagano sve oduzima, jer on više ne može da odbrani što je njegovo: „Odvojeni dani, noći lebde, kruže / i prilaze u obliku uspomena“. Sve mu izmiče i polako sve gubi, a pred njim je samo „Mrtva prošlost sa životom pokrivena. / Dok budućnost polagano pokrov skida, nje nestaje i u prošlu prošlost pada“. U pesmi „Vojislavu“, Dis mu se obraća stihovima: „U mislima svojim pratio si dane / Izumrle davno, i vreme što sprema / Da razastre pokrov svuda, na sve strane“. Surovo vreme sebično prolazi, približava nas smrti, krati nam život koji ide „ko jesen granama“ („Promenada“).

U pesmi „Orgije“, „svuda se kreću senke mrtvih vremena, / umrli mir“. Međutim, vreme koje prolazi i koje „ubija mir“ nije samo ono čega se Dis boji. Vreme koje prolazi je u isto vreme

i ono što će spasiti pesnika patnje na ovozemaljskom svetu približavajući ga smrti koja, osim što predstavlja izvor splina, u isto vreme predstavlja i ideal, jer će možda, baš na onom svetu pesnik pronaći mir.

2.3. Smrt (*La mort*)

Smrt, dakle, predstavlja u isto vreme i splin i sredstvo kojim pesnik želi da pobegne od splina. Ovozemaljski život koji živimo je „prost“, „grub“, „svet umrlih nada“, „svet rođenih muka i bolova“ protiv kojeg se pesnik bori i odakle želi pobeći, te mu se smrt čini kao jedini spas. Ali, ta ista smrt je uzrok nespokojstva, zebnje i straha jer ona može biti i samo tužna repriza života.

Bodler nagoveštava dolazak smrti često je upoređujući sa jeseni: „Mrtvački se sanduk negde žurno kuje... / Za kog? – Juce leto, a danas već jesen!“. Taj prelaz iz leta u jesen metaforički oslikava prelaz iz života u smrt koja se javlja kao „hladni mrak“ koji će nas „obaviti sada“: „I moje će biće sva zima da snađe: / Mržnja, groza, srdžba i napor što mori; / ko sunce u pakao polarni kad zađe, u leden će grumen srce da se skori“ („Jesenja pesma“). Za Bodlera smrt je ledena, ona je ledeni pakao koga se boji i „duh mu drhti kao kula što podleže / pod udarcem teškim ovna zidobije“. U pesmi „Splin II“, opisuje se stanje duše koja je mučena stalnim uhođenjem smrti: „To je piramida, to grobnica prava, / Više mrtvih ima nego skupina raka. / Groblje sam kog mrzi i meseca zraka, / I gde kao griže drugi crvi vrve, / Uvek na najdraže mrtve se ostrve“. Tu gomilu mrtvih na jednom mestu, u zajedničkoj grobnici nalazimo i kod Disa u pesmi „Sa sklopljenim očima“: „Sve mi se čini moj grob nije ovo. / Koliko prostran k'o grob sviju ljudi“. U istoj pesmi vidimo da i Dis doživljava smrt kao hladnu i oseća „dodir mrtve studij“. Dis čak i svet vidi kao smrt i grobnicu: „Grob, i grob samo. Sve izgleda kao / Otvoren sanduk života i tame“. Grob je za njega velik, a on pored njega mali, ništavan, kao senka koja čeka da ga grob proguta: „Kol'ko velik grob! I ja tu kraj njega / Stojim k'o oblik umrlih vremena“. U pesmi „Naraštaj grobova i suza“, za pesnika je život „vreme za radosne priče“ koje je prošlo, a „Surova smrt je otvorila nedra, / Veliko zvono na saranu viče, / Truli vetrovi lome snažna jedra / Prošlo je vreme za radosne priče“.

Međutim, pored crne slike smrti koja vreba čoveka, koja ga muči i guši, guta ga i baca u zaborav, smrt kao mogući spas od istog tog tereta je predstavljena u pesmi „Kob“: „Osećam ruku kako mirno piše / Na moju ljubav, misli i na snove / Ime, koje mi na krst crni diše, / Na krst što

nosi sve radosti nove“. Pesnik se pita da li mu smrt donosi ipak spas od ovozemaljskog splina. Možda će taj krst na njegovom grobu doneti olakšanje i mir. Dakle, iako smrt jeste splin, ona je i način da se pobegne od života, od još jednog splina „jer svak živi u grobu svom, samo što neće / Da vidi grob“. Dis daje i potpuno pozitivnu sliku smrti u pesmi „Posle Albanije“, gde se smrt željno očekuje kao jedini spasilac, propasti i jada kao posledice rata. „Posle Albanije“ slika je namučenog naroda i njegove „patnje što ne vide ni čovek ni Bog“: „Eno, po klancima jedan narod ceo / Radi sliku pakla — koža je i kost. / I korenje jede kao hlebac beo, / A smrt mu je radost, dobrodoš'o gost“.

U Bodlerovoj pesmi „Smrt siromaha“, smrt „teši“, to je „Treptav zrak što crnim vidikom nam sine; / To je čuven konak gde čovek otsedne / Da se podkrep i da otpočine“. Smrt je još i ono „što anđeo drži“, „blago siromaška“, „trem otvoren neznanoga Neba“. Smrt donosi promenu, ona je nepoznata, *anywhere out of the world*, mesto van ovog sveta koje otvara nove mogućnosti i izgled pune nade.

2.4. Raspadanje (*La décomposition*)

Motiv raspadanja, truleži, lešina, crva i mušica koje kao ogrtač prekrivaju raspadnuto telo, smrad i truo zadah, sve je to sredstvo kojim Dis i Bodler slikovito predstavljaju splin. Kao što crvi napadaju leš i hrane se njime, tako i splin izjeda pesnika i njegovu dušu. Raspadanje često prikazano ogavnim slikama je sveprisutno kod Disa i Bodlera, a ukazuje upravo na smrt koja nam se polako približava, na prolaznost vremena i propast sveta u kojem nema više „one stare plime“, već „crvljivo vreme“ „trulog zadaha propadanja“, „trulog vremena“, i sveta koji „gleda pogledom trupina“. U pesmi „Njeno ime“, Dis naglašava prolaznost i neizbežnu smrt koja mu neće dozvoliti da vidi „ni vlagu, crve što po njemu mile“. Međutim, to truljenje i raspadanje se ne odnosi isključivo na vreme, već i na društvo. U pesmi „Naši dani“ pojavljuje se „izraz truleži njegovog veka“ u kome je „nabujao šljam, razvrat i poroci“ i „podigo se truli zadah propadanja“ i „razvilo crno vreme opadanja“, „progledale sve jazbine i kanali“, „gojimo se od grehova i od blata“, „budućnosti zatrovasmo sve izvore“, „pod sramotom živi naše pokolenje“, „pomrčina pritisnula naše dane“, „ne vidi se jedna naša zemlja huda“. Slika raspadanja kod Disa najčešće predstavlja raspad korumpiranog društva, njihov smeh sablasan je kao „smeh kostura“ i svuda se oseća „vetar greha, miris zemlje“.

Raspadanje u Bodlerovoj poeziji je još izraženije. U pesmi „Lešina“, Bodler opisuje prizor gde „strvina ležaše, grozna dozlaboga, / Na šljunku gde staza svija“. Taj prikaz strvine koja se raspada pod suncem koje je prži, upoređuje sa bludnom ženom sa nogama u vis, koja „upaljena otrov lije, / Pa nam pokazuje, sramno otkrivena, trbuh iz kog zadah bije“. Slika lešine koja se raspada na suncu je još ogavnija u petoj strofi: „Zuje muhe i na smradni trbuh jure, / iz kog crn se roj pomalja, / gadnih larvi što ko gusta tečnost cure / niz te hrpe živih tralja“. Prizor lešine koju napadaju crvi, larve i mušice dok je zemlja u potpunosti ne proguta, simbolično prikazuje trulež materijalnog, prolaznost, i istinu o ljudskom svršetku koja nas zastrašuje.

2.5. Žena (*La femme*)

Žena predstavlja izvor splina (mada i sam ideal) koji se različito ispoljava. U Disovoj poeziji žena se javlja kao izvor splina, onda kada je reč o njenoj smrti, i koja „možda spava sa očima izvan svakog zla“. Ta žena je mrtva draga čije su oči zaspale: „njene oči cveća, sred živih obmana, / u jeseni tužnoj, sa njenom lepotom“. Motiv drage i ljubavi se stapa sa motivom prolaznosti, i ona biva „sahranjena“. Međutim, u pesmi „Pogled“, pesnik nam daje potpuno drugačiju sliku žene. Žena je prikazana i kao obična „bludnica“ koja „ničeg nema sem tela i grudi, / i moć da privuče, zavede, očara“. Ona je „pojava bez stida“ čiji „jak dodir“ budi porok, sladostrašće.

I Bodler u isto vreme obožava ženu i beži od nje. U pesmi „V“, sliku žene poredi sa „stvorenjem kao sveća bleđa, / Što ih pusti razvrat hrani i izjeda“, dok u pesmi „Don Žuan u paklu“, žene opisuje „Opuštenih dojki, razdrljena ruha, / ko golema krda, kad na žrtvu krene, / oteгла se za njim duga rika gluha“. Žena je za Bodlera „kraljica greha“, „uzvišen šljam“, „sramota gadna“, „razvratnica kruta“, to su „grdobe strašne“, „te nakaze krive, / Zgurene, grbave, jadne, satrvene, / Volimo ih ipak, još su duše žive!“ Dakle, žena je oličenje sladostrašća, poroka, ona je demon koji navodi na greh, omražena i opasna. Međutim, kako Bodler nije inspirisan samo jednom ženom⁵, slika žene nije samo negativna. U pesmi „Poziv na putovanje“, Bodler poziva idealizovanu ženu, to „dete milo“, da sa njim krene na putovanje ka zemlji u kojoj je sve samo „red, lepota, raskoš, mir i slast života“. Dakle, priroda žene je dvojaka. Bodler prikazuje ženu kao anđeosko i satansko biće u jednom. Ona je čarobnica i razoriteljka, izvor života i kobna opasnost.

---

⁵ Bodler je tri ciklusa pesama posvetio trima ženama: Žani Dival (*Jeanne Duval*), gospodi Sabatje (*Mme Sabatier*) i Mari Dobren (*Marie Dobrun*).

3. Zaključak

Melanholično-depresivna struktura poetskog sveta Disa i Bodlera, koja se ispoljava kroz njihove intertekstualne relacije, proistekla je iz njihovih sklonosti ka pesimizmu. Kod Bodlera je pesimizam nastao iz „haotičnosti njegovog boemskog života i potrebe da taj život dovede u red“ (Novaković 2004: 34), dok je kod Disa to „ćutanje“ koje nosi kao teret i koje prikuplja njegova stradanja u jedno veliko, živo stradanje (Gligorić 1972: 315). Ono se polako pretvara u mučenje, u duševna stanja koja mu donose najmračnije pesme među kojima izdvaja „Orgije“, „Raspadanje“ i „Poginuli dom“.

Osećanja koja donosi splin, Disov i Boderov pesnički um koristi kao plodno tle za veliko pesničko stvaranje koje je jedini pravi način da se pobjegne od splina. Budući da se često nalaze u tom crnom svetu gde preovladavaju misli o prolaznosti, patnji, smrti i ništavilu, ova dva velika pesnika svetske boli pronašla su način da se izbave od sopstvenih „demona“ i time sebe stave u redove pesnika pionira moderne.

Bibliografija

Andrejević 2005: Andrejević, D. Srpska poezija XX veka. Beograd: Prosveta, 2005.

Baudelaire 1972: Baudelaire, C. Les fleurs du mal. Paris: Le livre de poche, 1972.

Bodler 1983: Bodler, Š. Cveće zla. Beograd: Prosveta, 1956.

Gligorić 1972: Gligorić, V. Vladislav Petković Dis. u: Pesništvo od Vojislava do Bojića, Beograd: Nolit, 1972.

Konstantinović 1983: Konstantinović, R. Biće i jezik, 6, Beograd – Novi Sad, 1983.

Legras 1934: Legras, L. L'ennui Baudelairien. Dans: Annales de Bretagne. Tome 41, numéro 1-2 [datum 15.11.2016]. < http://www.persee.fr/doc/abpo_0003-391x_1934_num_41_1_1718>

Novaković 2004: Novaković, J. Intertekstualnost u novijoj srpskoj poeziji. Beograd: Gutenbergova galaksija, 2004.

Petković-Dis 1959: Petković-Dis, V. Pesme. Beograd: Srpska književna zadruga, Novi Sad: Matica srpska, 1959.